

#2:
FREMTIDSSCENARIO

Hva ønsker jeg å finne ut av gjennom scenarioarbeidet?

Jeg ønsker å bruke scenarioarbeid i utviklingen av prosjektet i Nyksund ettersom det kan være uklart over hvordan fremtiden vil se ut her. Private aktører står for nesten all utvikling av næringsetablering og restaureringer eller bygging av bygg som betyr at det er varierende enighet om hvordan utviklingen blir seende ut.

Denne utviklingen av scenario vil gi meg en retning på hvor jeg ønsker å gå videre i prosjektet og gir en mer helhetlig forståelse på alle påvirkningskreftene i Nyksund. Gjennom dette vil jeg forhåpentlig vite hvordan disse scenarioene vil utrykke seg i landskapet og hvor hensynsområder vil ligge i prosjekteringen av designet samt hvordan de kan påvirke hverandre.

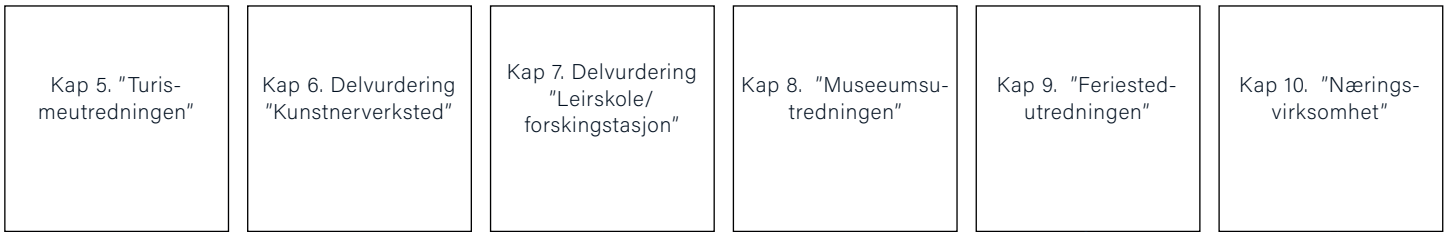
METODE	S. 4 - 7
DAGEN SITUASJON	S. 8 - 9
SCENARIO 1 : "FOLKEMUSEET 2029"	S. 10 - 13
SCENARIO 2: "SPØKEKELSESVÆRET 2029"	S. 14 - 17
SCENARIO 3: "HIGH-END FISKEVÆR 2029"	S. 18 - 21
SCENARIO 4: "ET MODERNE FISKEVÆR 2029"	S. 22 - 25
OPPSUMMERING OG KONKLUSJON AV SCENARIOER	S. 26
KILDER OG ILLUSTRASJONER	S. 27

Scenarioene har blitt utarbeidet gjennom en metode basert på egen erfaring og kunnskap fra feltturene samt kunnskapsinnhenting gjennom litteratur og artikler, men også basert på utredningene gjort i del 3 «Muligheter for ny virksomhet i Nyksund» av Nyksundutredningen (1979). Gjennom dette har jeg identifisert seks kategorier hvor et scenario kan/vil inntreffe. De seks kategoriene jeg har konkludert med er:

1. «Tettstedet Nyksund» - demografi
2. Turisme
3. Andre næringsmuligheter (enn turismenæring)
4. Kunst og kultur
5. Forskning og formidling
6. Kommunal utvikling og støtte

Metoden jeg bruker for å kategorisere relevansen for scenarioet er inspirert av et prosjekt av arkitektstudenter er fra NTNU som har arbeidet med fremtidsscenarioer for Kirkenes (Fjeldtvedt R.A, Skaret T.M 2014). Her har de laget en matrise hvor de to aksene viser prioriteringene av scenarioet og hvor sikkert det er at scenarioet forekommer. Jeg har brukt samme matrise og skapt egne kategorier for scenarioer som er relevant for Nyksund. Jeg ser på disse kategoriene utafra hva jeg tenker er viktig og mindre viktig i en stedsutvikling og landskapsperspektiv. På neste side ser man kategoriene jeg har utarbeidet sammen med utredningen fra Nyksundutredningen som har inspirert de spesifikke, med fremtidsscenarioene som er innenfor samme kategori.

Utredninger fra Nyksundutredningen

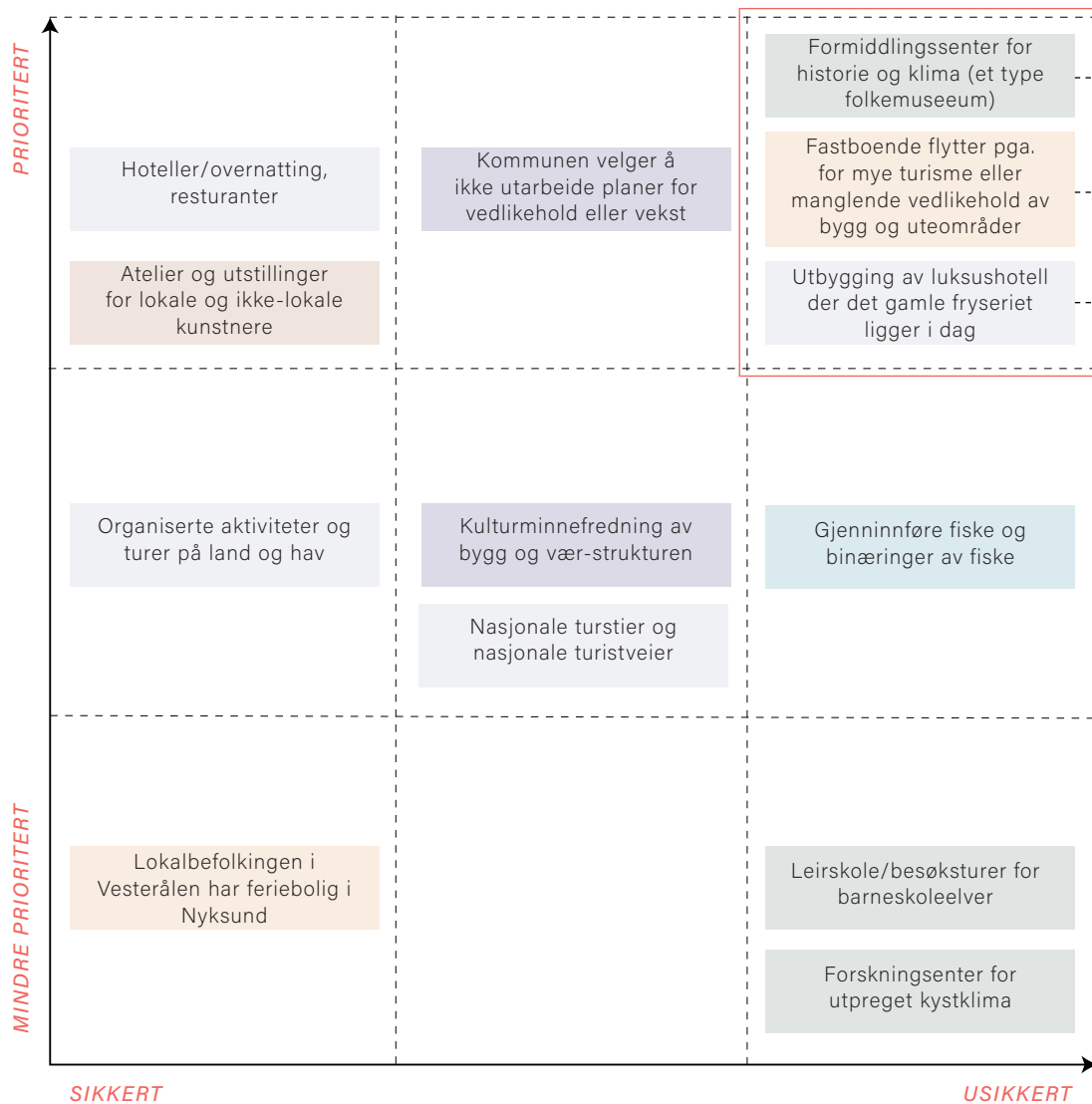

Egne kategorier

Scenarier basert på kategori

SCENARIO 1: "FOLKEMUSEET 2029"

Formidlingssenter for historie og klima
(en type folkemuseum)

SCENARIO 2: "SPØKEKELSESVÆRET 2029"

Fastboende flytter pga. for mye turisme, manglende vedlikehold av bygg og uteområder, og for store klimaforandringer

SCENARIO 3: "HIGH-END FISKEVÆR 2029"

Utbygging av luksushotell der det gamle fryseriet ligger i dag.

SCENARIO 4: "ET MODERNE FISKEVÆR 2029"

Nyksund som et sted for innbyggere og besøkende.

DAGENS NYKSUND

I dag bor det mellom 20-30 fast i Nyksund, og det forandrer seg veldig fra år til år. Noen bor her i kortere perioder som et sted for å komme vekk fra større urbane områder, mens andre bor her fordi de jobber i de større urbane sentrene i nærheten og pendler til jobb. Flere av innbyggerne driver næringer i Nyksund som bygger på turistnæringen og driver overnattingsplasser og restauranter.

De som bor her er for det meste tilflyttere fra andre steder i Norge og få som er fra Nyksund, det er også en andel av innflyttere fra andre land som Frankrike, Polen og Tyskland mm.

Flere tomter og bygg eies ofte av folk som er fra Nyksund men har ikke bodd her på flere år og de ønsker gjerne ikke å restaurere byggene og flere bygg står i forfall. Flertall av byggene eies av fastboende og det drives privat for restaurering av flere bygg for turist og kultur formål.

Uteområdene i Nyksund er for det meste åpne plasser som er i moderat bruk i dag og det er mye konflikt om parkering på det omgjorte torget i dag, som er fortsatt regulert som parkering.

Nøkkeltall for Nyksund:

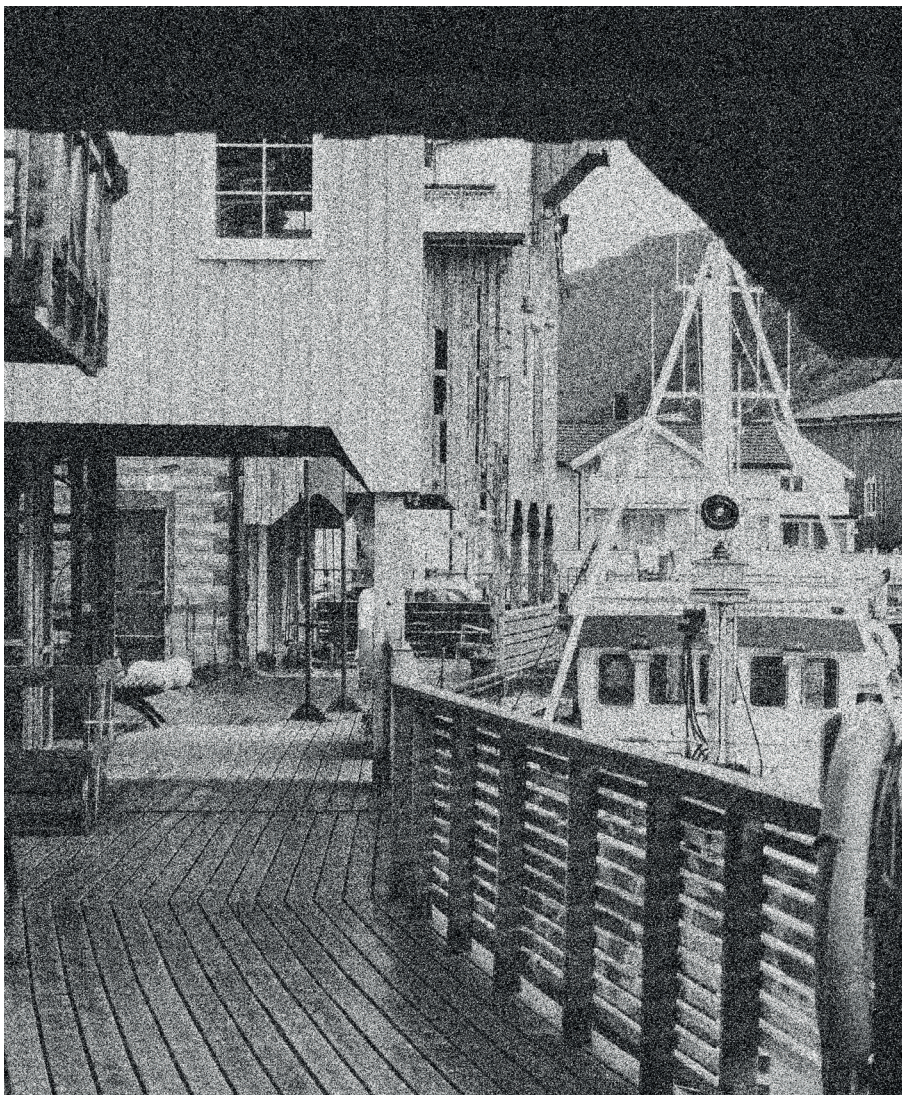
Beboere: 34 (*SSB, 2023*)

Besøkende: ? (ca. 25 000, basert på egne beregninger fra antall som går dronningruta per år)

Kommunale inntekter reiseliv: 1,2 mil (1,53% av alle skatteinntektene til Øksnes) (*nhoreiseliv, 2022*)

Sysselsatte innenfor reiselivsnæringen (Øksnes kommune): 91 (*nhoreiseliv, 2022*)

Fredet kulturminner/kulturmiljøer: 0 (1 ikke-fredet) (*riksantikvaren*)

SCENARIO 1: "FOLKEMUSEET 2029"

Formidlingscenter for historie og klima (en type folkemuseum)

I 2024 vedtok kommunen at Nyksund skulle bli en del av museum Nord for å formidle hvordan det var å være fisker fra århundreskiftet til 50-tallet. Museum Nord var interessert i dette å ga støtte til kommunen og var en del av utarbeidingen av hvordan dette skulle se ut. De bestemte seg for å restaurere flere av de brygge husene som sto tomme i dag og fikk eierskap over disse ettersom hotellutbyggingen ikke gikk gjennom. Hele Nyksund skulle da ikke bli et helt museum, men bygg som var historiske viktige for plassen ble en del av dette prosjektet. Inkludert i prosjektet var da også bedehuset Zoar og bygget ved siden av, smia og Arthur-brygga.

De restaurerte byggene og fikk installert en utstilling som var interaktiv for besøkende og bryggene i to etasjer var satt opp på nytt på Ungsmaløya sammen med en hjelle på den åpne tomten ved siden av fryseriet. Sammen med utstillinger om fiske var det et senter som formidlet hvordan været påvirker yttersida av Vesterålen og Lofoten, og hvordan menneskene som bodde her hadde det på denne tiden

Det ble et populært tiltak og de tilstedeværende turist-drevene næringene tjente godt på dette gjennom besøkende som ville bli der over lengre tid for og også oppleve naturen å gå turer i fjellene og langs fjæra.

Nøkkeltall for scenatioet 2029:

Beboere: 34

Besøkende: ca. 30 000 - 35 000

Kommunale inntekter reiseliv: 2 mil

Sysselsatte innenfor reiselivsnæringen (Øksnes kommune): 100

Fredet kulturminner/kulturmiljøer: 7

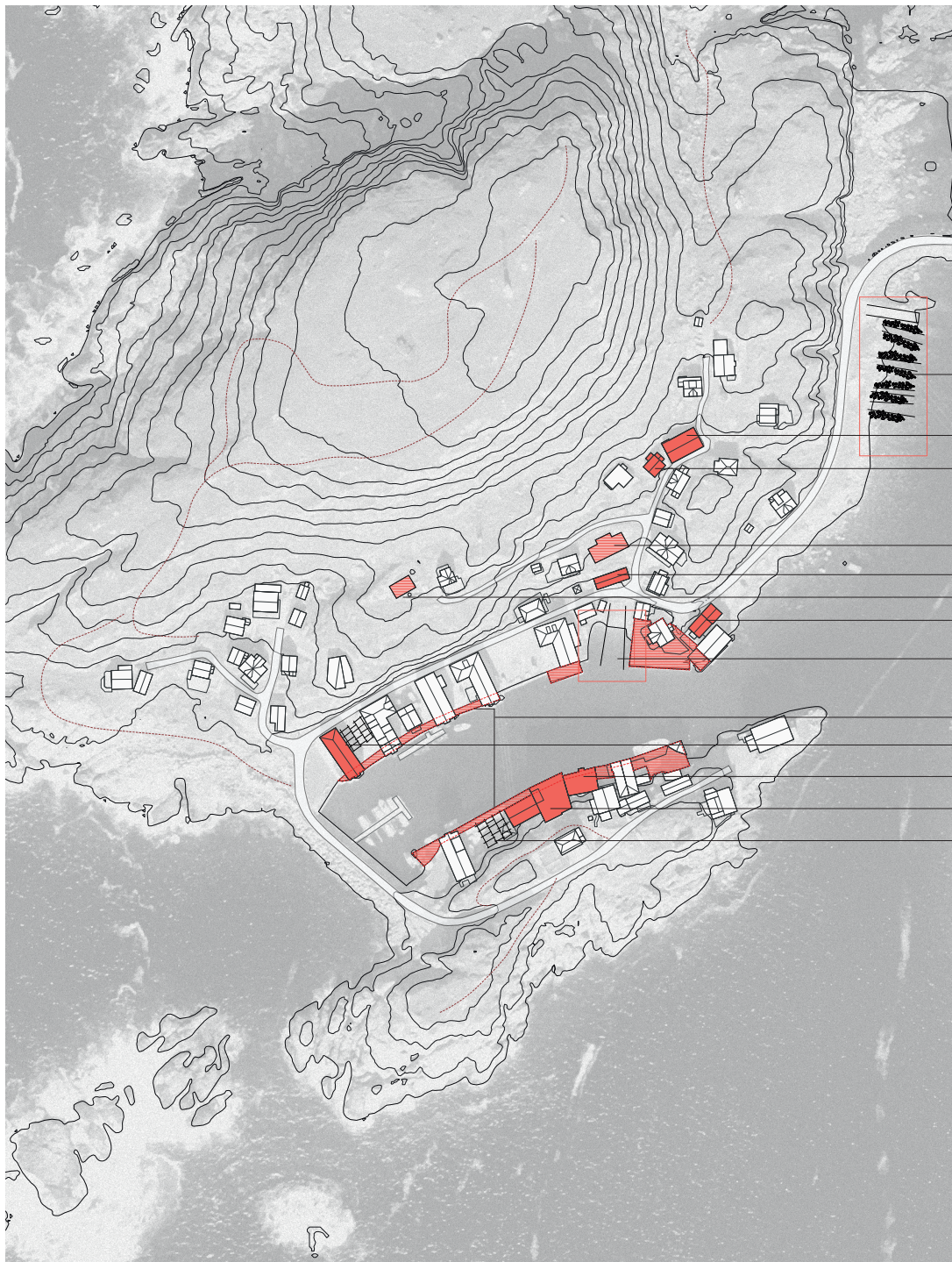
Vidreføringsverdi:

Dette vil jeg si er en positiv utvikling av Nyksund med tanke på kulturminnefredning av bygg på plassen, og er noe jeg ønsker å ta ut av dette. Historie fortellingen vil være viktig for å fortelle om stedet, og spesielt gjennom det materielle, kuratering av uterom og bygginger og hvordan de forholder seg til hverandre vil bli viktig.

Med potensielle store vær forandringer som har preget Nyksund og vil fortsette å prege det i større grad med tanke på klimaforandringene blir formidling av været som har været og vil komme, viktig.

Collage, nye fiskehjeller ved siden av Fryseriet. Nyksund 2029

Støer

Bedehuset Zoar ca. 1890

Bolig tilhørende bedehuset

Grunnmur etter bakeriet

Smia ca. 1860

Grunnmur skolebygget

Arthur-brygga ca. 1870

Stø

Brygger

Bryggehus ca. 1935

Gammlebrygga ca. 1870

Fryseriet ca. 1950

Foreslåtte nyoppsatte hjeller

De eldste støene som ligger ved moloen på veien inn til været

Gjennopbygde brygger, bygd i to etasjer

Bedehuset til høyre med eldre eneboligstruktur, ligger i le i Vestervika

Smia, et av de eldste byggene. Smia er fortsatt aktiv i dag.

Fryseriet med tilhørende brygger

Grunnmuren til det gamle skolebygget som kollapset i 1974.

SCENARIO 2: "SPØKEKELSESVÆRET 2029"

Fastboende flytter pga. for mye turisme, manglende vedlikehold av bygg og uteområder, og for store klimaforandringer

Gjennom årene ledene opp til 2027 var det flere grunner at Nyksund igjen ble et spøkelsesvær. De siste årene ble det mer og mer populært å besøke plassen og trykket med turister ble for mye å håndtere for Nyksund. De ønsket regulering fra kommunen om dette, men fikk ikke tiltak for dette ettersom det var en stor inntektskilde for turist-næringene.

Kommunen ønsket heller ikke å finansiere restaurering av plassen etter været hadde blitt mer ekstremt og forvitringen av bygg og uteområder hadde blitt vanskelig å følge opp. Eierne av tomtene som hadde planer for restaurering og oppstart av prosjekter hadde heller ikke mulighet eller råd til å opprettholde vedlikehold når forfallet kom så fort.

Disse faktorene var den siste spikeren i kista for Nyksund og beboere begynte sakte og flytte ut, og Nyksund sto igjen tomt for været og havet å ta.

Nøkkeltall for scenatioet 2029:

Beboere: 0

Besøkende: ?

Kommunale inntekter reiseliv: ?

Sysselsatte innenfor reiselivsnæringen (Øksnes kommune): ?

Fredet kulturminner/kulturmiljøer: 0

Vidreføringsverdi:

Dette er en ekstrem tolking av fremtiden, men kan være en relevant problemstilling ettersom det har vært en realitet før. I tolkning av «spøkeslesværet» i en moderne kontekst vil det bli relevant å fokusere på En videreføring av ideer fra dette scenarioet vil være å se på kreftene som kan føre til dette scenarioet for å forebygge krefter som kan potensielt være skadelige for videre utvikling, et eksempel på dette kan være at næringene ikke får nok inntekter for å holde seg gående, eller at folk flytter på grunn av for mange besøkende som tar over i lengre perioder.

En materiell videreføring vil være å bli inspirert av historien ettersom det har vært forlatt og bruke dette til utforming og opprettholdte av et nytt prosjekt. Dette kan også bli en betydelig del ettersom mange tar turen til Nyksund for å oppleve stedet som har vært forlatt.

Collage, et gjenforlatt Nyksund, 2029

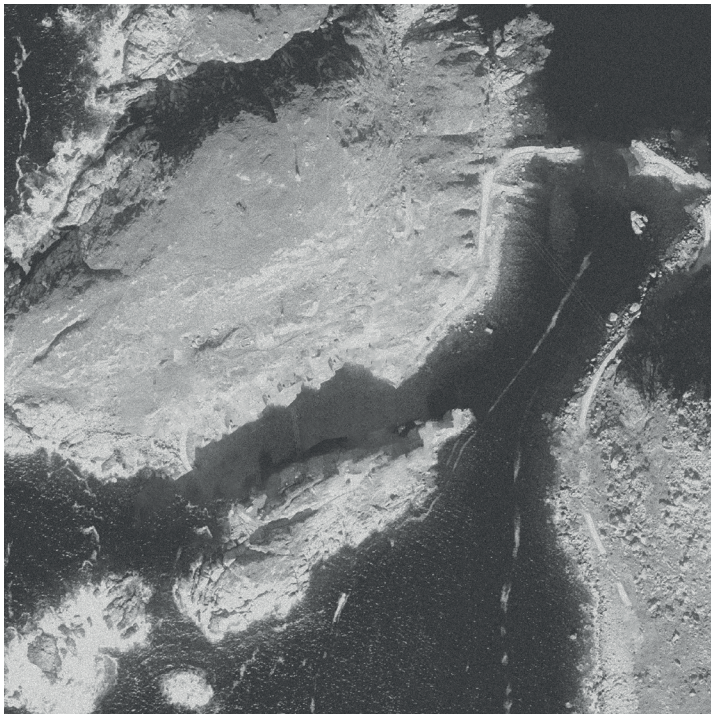
Nyksund 2029

Nyksund 2039

Nyksund 2079

Nyksund 2129

SCENARIO 3: "HIGH-END FISKEVÆR 2029"

Utbygging av luksushotell der det gamle fryseriet ligger i dag

I 2024 ble fryseriet revet, og byggingen av det nye hotellet ble startet. Hotellet var ferdigstilt før sommersesongen i 2025 og trakk til seg kunder med store lommebøker som hadde råd til å betale den stramme prisen på 20 000 kr per natt. Disse kundene var interesserte i å oppleve det gamle fiskeværet og det det hadde og tilby gjennom turer, aktiviteter og restauranter. Dette betydde økninger i inntekter for resten av næringene i Nyksund. Bryggene og uterommene ble bygget opp igjen og flere av byggene ble moderniserte. Byggene fikk en mer moderne utforming ettersom de ikke var kulturminnefredet og Nyksund gikk gjennom en stor forandring i formuttrykket sitt.

Det var delte meninger innad hos beboerne i Nyksund hvor positiv denne utviklingen var, noen så på dette som en positiv ting mens andre synes identiteten til det gamle fiskeværet hadde forsvunnet.

Etter hvert gikk prisene på boligene opp og de som ønsket å flytte hit var folk som hadde råd til det og det ble fler og fler folk som kun ønsket seg sekundærbolig eller for utleie som hadde råd til å kjøpe.

Nøkkeltall for scenatioet 2029:

Beboere: 30

Besøkende: ca. 30 000 - 35 000

Kommunale inntekter reiseliv: 17,8 mil (7,43% av alle skatteinntektene til Øksnes)

Sysselsatte innenfor reiselivsnæringen (Øksnes kommune): 110-120

Fredet kulturminner/ kulturmiljøer: 0

Vidreføringsverdi:

Det vil jeg også tolke som en mer ekstrem utvikling på den motsatte enden av skalaen enn scenario 2. Med et nytt hotell som sikter etter kunder som er villige til å betale mer for en slik opplevelse vil det bli en betydelig økning av inntekter for været og kommunen, men kan møte motstand hos beboere gjennom en stor forandring av vær-strukturen og hvem som velger å besøke plassen og det har vært flere leserinnlegg som stiller seg kritiske til utbyggingen.

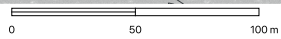
Det er flere aspekter av hotellutbyggingen som jeg ser på som positivt, men det kan også skape flere problemstillinger da det kommer hvordan man håndterer resten av værets struktur og utvikling.

Illustrasjon 1: Snøhetta 2021, Nyksund Fryseri

Nyksund fryseri, hotell og restaurant

Illustrasjon 2: Snøhetta 2021, Nyksund Fryseri

SCENARIO 4: "ET MODERNE FISKEVÆR 2029" Nyksund som et sted for innbyggere og besøkende

Etter store antall med turister ble det satt opp reguleringer og tiltak for å takle antall besøkende i løpet av et år. Det ble mye fokus på oppretting av aktiviteter, kulturmuligheter og arrangementer knyttet opp til dette, både for besøkende, men også lokale. Infrastrukturen måtte styrkes og gjennom oppretting av forskjellige stasjoner lags veien og starten av dronningruta ble presset på indre Nyksund et mindre problem. Beboerne fikk mindre besøkende i hagene og biler langs veien.

Hotellet ble aldri bygget, men fryseriet ble omgjort til et aktivitetssenter og utstillingslokale for å frigjøre plass andre steder. Dette ble et godt tiltak som også beboerne tok seg utnytte av

Kultur/kunst, historie og turisme har blitt vurdert sammen og det ble gjort tiltak for at disse kan stå balansert i fokus.

Bygg, brygger og andre uterom har blitt restaurert eller etablert, disse blir brukt til forskjellige formål relatert til kultur/kunst, historie og aktiviteter, men også restaurant, kafeer og overnattingsmuligheter.

Nøkkeltall for scenatioet 2029:

Beboere: 36

Besøkende: ca. 30 000 - 35 000

Kommunale inntekter reiseliv: 4 - 5 mil

Sysselsatte innenfor reiselivsnæringen (Øksnes kommune): 105

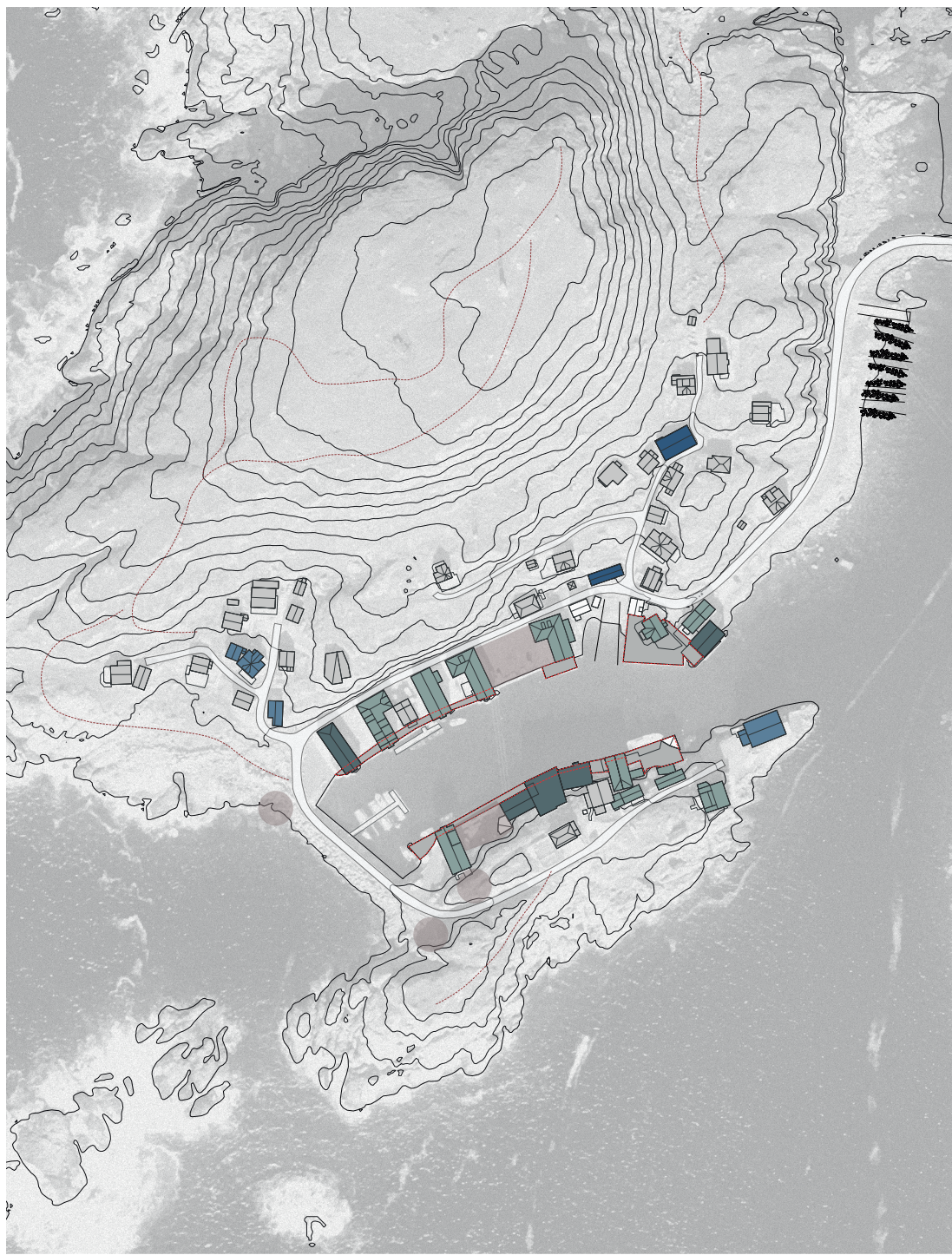
Fredet kulturminner/kulturmiljøer: 5 - 7

Vidreføringsverdi:

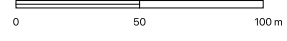
Dette scenarioet bygger på de tre andre scenarioene og trekker ut det jeg synes er mest positivt for utviklingen samt fokuserer mer på beboere og andre lokale som har et forhold til Nyksund. Dette skjer gjennom orienteringen gjennom fiskeværet med kuratering av bevegelses mønstre og fokus på andre aktiviteter som gjør Nyksund til et mer aktivt vær enn et passivt sted man kommer for å se. Å skape opplevelser kan også være inviterende for en jevn besøkesles strøm gjennom året enn at det kun er besøkende på sommerhalvåret. Hvordan dette kan bli videreført i en materiell kontekst vil være tilrettelegging av uterom som har fokus på forskjellig programmering som bygger på formidling av historie og vær, kunst/kultur og tilrettelegging av bevegelse.

Collage, et variert Nyksund, 2029

- Formelle uteområder
- Brygger
- Stier
- Kultur og formidling
- Aktivitetstilbud
- Overnatting/servering
- Boliger/feriehus
- Historiske bygg

Illustrasjon 3: Katrine Maria Busund og Kristin Groos Kilen, Fakultet for arkitektur og design NTNU vår 2020

OPPSUMMERING OG KONKLUSJON AV SCENARIOER

Bruken av fremtidsscenarioer har fått meg mer til å tenke over hva som kan skje i Nyksund og hvordan jeg kan bearbeide disse til et eget prosjekt, og hvordan det kan vise seg i landskapet.

Jeg synes **scenario 1 og 4** er de mest positive utviklingene for Nyksund og de bygger også på hverandre. Disse kan bli utarbeidet til mer konkrete programmerte uterom som spiller på interaktivitet gjennom fortellinger om historie og aktivitet.

Men **scenario 2** er et mer skrekk scenario, men har mye spennende grunnlag og ønsker å bruke ideen om materialitet her. Dette kan vises gjennom hvordan materialer eroderer og forvitrer på plassen gjennom hardt vær og tid.

Scenario 3 kan både være et positivt og negativt scenario med tanke på hvem som tolker det. Gjennom leserinnlegg stiller lokale seg negativt til prosjektet, men de som utvikler det og står til å tjene på det samt kommunen mer positivt til det. Dette er også scenarioet som bygger på en allerede konkret utvikling og kan bli en realitet, men er også fortsatt svært usikker. Jeg stiller meg litt likegyldig til dette av disse grunnene også, jeg ser verdien i det men også problemstillingene som kan komme av dette.

KILDER

Fjeldtvedt R.A, Skaret T.M (2014) Fremtidscenarioer. <https://img2.custompublish.com/getfile.php/2692372.652.yrryrwtbqb/Store+lille+Kirkenes.pdf?return=www.sor-varanger.kommune.no>

ILLUSTRASJONER

1. Snøhetta 2021, Fryseriet. <https://www.snohetta.com/projects/nyksund-fryseri>
2. Snøhetta 2021, Fryseriet. <https://www.snohetta.com/projects/nyksund-fryseri>
3. Busund K.M, Kilen, Nyksund - En reise. <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/3110436>